

kan paavise ikke lod sig gennemføre i Claes Flemings Levetid, men som til Gengæld fastslaaes af Likvidationsrigsdagen. Af væsentlig Betydning er det ogsaa at konstatere, at Gyllenborg i de følgende Aar ganske konsekvent synes at følge de Linier op, han selv havde faaet gennemført i 1686, hvorimod Karl XI nok stod bag ham, men ved afgørende Lejligheder optraadte langt mere vaklende end Carlsons myndige Fremstilling lod formode. Det gjaldt baade i 1686 og i 1692. Ligesaa berettiget det er, at Lindqvist lejlighedsvis karakteriserer Gyllenborg som Repræsentant for de nyadlede, borgerlige Embedsmænds Synspunkter, ligesaa utilstrækkeligt er det derfor omvendt, at han i det store Hele lader sig nøje med en Advarsel mod at overdrive dette Aspekt uden at præcisere sin Opfattelse i en samlet Vurdering af sin Hovedperson. Elementerne dertil er til Stede og dygtigt tilrettelagt.

Erling Ladewig Petersen.

I bd. 81 af *«Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinsche Geschichte»* (1957) har dr. John Boyens, Kiel, offentliggjort en bredt formet antikritik: *«Die schleswigschen Verfassungspetitionen der Jahre 1816—1818»* af professor Alexander Scharffs afhandling i forrige bd. om den flensborgske forfatningspetition (se H. T. 11. rk. V, 232). Boyens' indlæg forekommer af liden værdi, men Scharffs imødegåelse i samme bd. *«Zur Beurteilung der Petitionsbewegung 1816—1818»* rummer en række interessante betragtninger om emnet. Scharff har yderligere bidraget til bindet med en artikel om *«Zeugnisse deutscher Volksgeschichte aus dem Herzogtum Schleswig 1848—50»*. Han omtaler her de talrige slesvig-holstenske petitioner fra disse år til nationalforsamlingen (eller centralmagten) i Frankfurt, der befinder sig i det derværende tyske forbundsarkiv, og adresser til den slesvig-holstenske landsforsamling (i arkivet på Gottorp). Så vidt jeg skønner, er Scharff tilbøjelig til — det fremgår vel allerede af afhandlingens titel? — at tillægge disse petitioner og adresser større værdi som udtryk for en folkevilje, end jeg turde gøre. Selv i nutiden er det næppe helt umuligt at få folk til at underskrive på adresser af nærmest stik modsat karakter.

Af interesse for dansk historie er ogsaa Th. O. Achelis' afhandling: *«Das Biennium der Christiana Albertina zu Kiel. 1768—1867»*, det tvungne to års studium ved Kiel universitet for folk, der vilde opnå embedsstillinger i hertugdømmerne. Afhandlingen vidner om forfatterens kendte omfattende indsigt i lærdoms-

historie og genealogi og den pågældende litteratur. En behagelig afveksling fra de talrige lærde noter er referaterne af forskellige ansøgninger om dispensation fra bienniet, der bl. a. var begrundet i, at det i København var lettere at tjene noget til hjælp til studiet end i Kiel. Som motto for afhandlingen er sat en udtalelse af Edvard Holm om bienniet i hans Danmark-Norges Historie: »Som bekjendt skulde denne bestemmelse blive til ikke ringe skade for dansk nationalitet i Sønderjylland«.

Af indholdet skal endelig nævnes en lille artikel af dr. Hans Joachim Kuhlmann: »Mittelalterliche Wüstungen der Landschaft Angeln« og det under titlen »Die »Sünde der Kleinstaater« und die schleswig-holsteinische Sache« af prof. Hans Beyer offentliggjorte brev fra januar 1865 fra digteren Gustav Freytag til hertugen af Augustenborg. For denne sidste var der ikke megen trøst at hente i Freytags udtalelse om Bismarcks politik i brevet: »Die Zeit hat auch die Stimmungen der Menschen gewandelt. Wie seltsam die Wege waren, auf denen die Lösung der Herzogtümer von Dänemark bewirkt wurde, das Resultat hat doch imponirt . . .«.

H. H-t.

I et lille skrift *Deutschland und die Weltpolitik im 20. Jahrhundert* (München. 1955. 155 s.) har *Ludwig Dehio*, indtil efteråret 1954 statsarkivdirektør i Marburg a. d. L., samlet 6 tidligere offentliggjorte afhandlinger om nævnte emne. Af disse har de tre første — og største — været trykt i »Historische Zeitschrift«, hvoraf Dehio var medredaktør i årene 1948—56: »Deutschland und die Epoche der Weltkriege«, »Ranke und der deutsche Imperialismus« og »Gedanken über die deutsche Sendung 1900—1918«. Sammen med den fjerde: »Versailles nach 35 Jahren« betegner Dehio disse afhandlinger som videnskabelige, de to sidste derimod som »publicistiske lejlighedsarbejder«, indlæg i dagens stridsspørgsmål: »Das sterbende Staatensystem« og »Deutsche Politik an der Wegegabel«. Disse rummer en appel til Tyskland om ikke at opgive samarbejdet med de angelsaksiske magter og om at sætte friheden højere end enheden.

Emnet i de første afhandlinger er Tysklands forsøg på i de to verdenskrige at vinde hegemoniet i Europa og i verdenspolitikken i hvert fald ligestilling. Dehio lægger ikke skjul på de navnløse ulykker — materielt som åndeligt — som disse forsøg har medført. I stykket »Ranke und der deutsche Imperialismus« viser Dehio, hvorledes denne tyske politik godtoges af en række